

Den naturliga människan

- En undersökning av naturens roll för det mänskliga känslolivet, sett genom Henry David Thoreaus *Walden*.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte.....	1
1.2 Frågeställning	2
1.3 Material.....	2
1.4 Begreppsanvändning.....	3
1.5 Teori och metod.....	4
1.6 Forskningsläge.....	8
1.7 Avgränsningar	9
2. Den Amerikanska Transcendentalismen.....	10
2.1 Boston.....	12
2.2 Ralph Waldo Emerson.....	13
2.3 Henry David Thoreau	15
3. Känsloupplevelser vid Waldentjärnen.....	17
3.1 Introduktion.....	17
3.2 Inomhus.....	19
3.3 I- och om naturen.....	20
3.4 Möte med djur.....	21
3.5 Uttnyttjande av djur	23
3.6 Ekonomi.....	24
3.7 Filosofi	25
3.8 Människomöten i skogen.....	26
3.9 Samhälle.....	27
4. Diskussion och slutsats.....	28
5. Litteraturförteckning	31

The natural human

- A study of nature's role for the emotional life, through Henry David
Thoreau's *Walden*

Abstract

The purpose of this study is to examine how the American nature writer Henry David Thoreau (1817-1862) writes about nature, and nature's role for the human emotions. The study takes basis in one of the writer's most famous works – *Walden; or, Life in the woods*, from 1854, which he wrote after he had been living in a small cottage in the woods around Walden Pond for over 2 years.

In the years before the cottage, Thoreau befriended the famous writer and co-founder of the American transcendentalist movement, Ralph Waldo Emerson. The transcendentalists perceived nature as divine, and meant that every human, to find themselves and live a purposeful life, should address oneself to nature. Thoreau took this thought into action, and went to live in the woods alone. In *Walden* he describes how nature, and its phenomena, made him feel. Along with nature, he also reflects on the relationship between human and animals, economy and society, for instance.

In this study, I seek to find a connection between the emotional expressions that he uses, and the situation he is in- or describes in his writing.

Key words: *Henry David Thoreau, Nature, Emotions, Walden, American nature writing, Transcendentalism*

Nyckelord: *Henry David Thoreau, Natur, Känslor, Walden, Amerikansk naturskildring, Transcendentalism*

1. Inledning

I went to the woods because I wished to live deliberately, to front only the essential facts of life, and see if I could not learn what it had to teach, and not, when I came to die, discover that I had not lived.¹

– Henry David Thoreau, *Walden*

År 1845 byggde den amerikanske tänkaren Henry David Thoreau (1817-1862) sig en liten skogsstuga intill tjärnen Walden i Concord, Massachusetts. Han levde där ett till större delen självförsörjande liv under två år och två månader; en period under vilken han hade mycket liten kontakt med omvärlden. Med närmaste granne mer än en kilometer bort levde han ett ensamt liv och ägnade sig åt odling, läsning och kontemplerande. Med sina händer som främsta verktyg levde han av sina odlingar och vad naturen gav honom. Sina dagliga aktiviteter och tankar antecknade han i sin dagbok, vilken han flitigt förde under större delen av sitt liv.

Ovanstående citat möts man idag av vid en glänta intill tjärnen i Concord, i vilken Thoreaus stuga skall ha legat. Jag har valt att inleda med dessa ord då jag anser dem vara en god introduktion till kommande analys. De sammanfattar Thoreaus syfte med sin handling mycket väl; han önskade lära sig leva ett rikt, själsligt liv, och hans metod för att nå denna livsföring var att försätta sig själv i avskildhet – att bosätta sig i skogen. Samtidigt skapar det en förståelse för att han med vistelsen inte hade för avsikt att isolera sig från civilisationen och leva ett liv utanför samhällets ramar, i protest mot dess struktur. Snarare var avsikten att finna tid och utrymmer för hans tankar och känslor att ta plats. Genom att ta avstånd från civilisationens hetsiga begär av materiella ting och ägandeskap, förmådde han att fokusera på livets sanna väsentligheter och, på så vis, leva ett liv i medvetenhet.

1.1 Syfte

Frågor om natur och miljö är i dagens samhälle mycket centrala, och stort fokus ligger vid hur människans förhållande till naturen ser ut – hur använder vi oss av naturens resurser och hur påverkas miljön av vårt levnadssätt? Båda är exempel på frågor som ofta hörs i debatter. Det finns ett intresse att tala om naturen och människans relation till den inom de akademiska kretsarna, såväl som inom politiken, som för gemene man. Mot denna bakgrund är det relevant att undersöka historiskt material som behandlar relationen mellan natur och människa. Dels bidrar läsandet av naturskildringar till en ökad medvetenhet om naturen; vilket är väsentligt för att vi ska kunna arbeta

¹ Thoreau, Henry David. *Walden*, 1854, Peter Pauper Press, Mount Vernon, N.Y, s. 89

för ett hållbarhetskoncept. Dels är läsandet av historiska källor väsentliga för att skapa förståelse för oss själva, och våra handlingar idag.

Henry David Thoreau tillhör en av de mest välkända amerikanska författarna i modern tid och hans publikationer har lästs av människor över hela världen. *Walden* och många av hans andra verk har givits ut i flera olika översättningar och utgåvor. Han skildrar sina naturupplevelser på ett sätt som har inspirerat många efterkommande, och har på så vis också deltagit i skapandet av en naturmedvetenhet. Genom att undersöka Thoreaus naturskildringar och lägga vikt vid vilka känslor han uttrycker är det – utöver hur Thoreau beskriver de känslor naturen ger honom – även min förhoppning att kunna bidra med en större förståelse för hur Thoreau menade att naturen kan påverka människan och hennes mående. Jag anser att Thoreaus verk ämnar sig väl för en undersökning av den typ jag önskar göra, samtidigt finns det av honom mycket intressant material att utgå ifrån, i form av både hans publicerade verk och hans dagböcker. Att han även själv valde att vistas ensam i naturen väcker ytterligare intresse, då denna akt förde honom närmare naturen och skapade ett större utrymme för hans känslor att yttra sig.

1.2 Frågeställning

Jag önskar i mitt arbete undersöka hur Henry David Thoreau, utifrån vistelsen vid tjärnen Walden, uttrycker sina känslor vad beträffar naturen; hur beskriver han de naturfenomen han ställs inför, kontra fenomen skapade av människan, och vilka känslor går att utläsa i hans redogörelser över dessa?

1.3 Material

Henry David Thoreau förde dagbok under större delen av sitt vuxna liv och många av hans publicerade verk är byggda på hans dagboksanteckningar. *Walden* är en av dessa och kommer som primärkälla att ligga till grund för min analys. Jag kommer att använda mig av materialet i dess originalutgåva, från 1854, då jag vill komma åt de känslor som författaren beskriver för de olika fenomen han ställs inför. Originalutgåvan ligger närmast Thoreaus vistelse vid waldentjärnen i tid och genom att utgå från denna riskerar jag inte heller att vissa delar som berör hans känslor har gått förlorade i senare utgåvor. Jag kommer också att ha en svensk översättning att tillgå, som kan hjälpa mig i läsandet av verket; framförallt för att söka efter vissa nyckelord och begrepp. Den första svenska utgåvan av Thoreaus *Walden*, kom ut år 1924 med titeln *Skogsliv vid Walden*, i en översättning av den svenske författaren Frans G. Bengtsson. I Bengtssons översättning saknas dock fyra hela kapitel tillsammans med flera avsnitt i de övriga kapitlen. År 2006 gavs en oavkortad

utgåva ut, med översättning av Peter Handberg. Jag kommer därför att använda mig av Handbergs version då den erbjuder en översättning av *Walden* i dess helhet.

Det är högst begripligt att Thoreau i sitt färdigställda verk inte använde sig av alla de dagboksanteckningar han förde under de två år som han vistades i skogarna kring Concord. Lyckligtvis finns hans dagböcker mellan åren 1837- 1861 publicerade i ett flertal volymer. Jag kommer att använda mig av en transkribering av de dagböcker han förde mellan de år som han vistades vid Waldentjärnen, mellan 1845-1847. Den andra volymen, i en omfattande serie av alla hans utgivna dagboksanteckningar, innefattar åren mellan 1842-1848, och är således relevant för min undersökning. Denna gavs ut av Princeton University Press 1984, och redigerades av Robert Sattelmeyer – en amerikansk professor i engelsk litteratur med särskild inriktning på Thoreau. Det finns även ett flertal reducerade versioner tillgängliga; bland annat den omskrivna *The Journal, 1837-1861* från 2009, redigerad av den amerikanske författaren Damion Searls. Genom att, utöver *Walden*, också koncentrera mig på de dagboksanteckningar Thoreau förde under de två år som han bodde vid tjärnen, kan jag närma mig hans tankar än mer och på så vis ta del av det material som inte går att finna i det publicerade verket. Därför kommer även Thoreaus dagbok att betraktas och användas som primärkälla.

En viktig källa för att ge ett bredare sammanhang och djupare förståelse för författaren, samt frambringa den information som krävs för att kunna svara på var hans idéer kan ha uppkommit, utgörs av en biografisk text som behandlar Thoreau och hans liv. Till detta anser jag det nyutkomna verket *Henry David Thoreau: A life* (2017), skrivet av den amerikanska litteraturprofessorn Laura Dassow Walls, utgör en mycket bra källtext. Likt Sattelmeyer arbetar också hon med särskild inriktning på Thoreau och amerikansk transcendentalism.

Ett verk som kan ge information om transcendentalisterna – den litterära grupp som Thoreau rörde sig i – är också nödvändigt för arbetet. *The Oxford handbook of transcendentalism* från 2010 blir för detta en god källa. Tidigare nämnda Thoreauforskaren Laura Dassow Walls är en av verkets författare, tillsammans med Joel Myerson och Sandra Harbert Petrulionis; båda professorer i engelska. Någon form av kommenterande verk som kan vara till hjälp för tolkningsarbetet av primärkällan är också en hjälp. Till detta har jag funnit att Stanley Cavells *The Senses of Walden* (1981) ger intressanta kommentarer till *Walden* vad beträffar verkets uppbyggnad och innehåll.

1.4 Begreppsanvändning

I verket *Historia som kunskapsform* (2014) skriver historikerna Peter Josephson och Frans Lundgren om vissa färdigheter som en historiker bör inneha, för att kunna bedriva historisk

forskning. De talar om begrepp och begreppsanvändning. Vid en undersökning av historiskt material är det väsentligt att också förstå den historiska språkanvändningen, då denna hör samman med en hel världsbild; en världsbild som i flera avseenden skiljer sig från dagens. Utöver en förståelse för en historisk begreppsanvändning, bör historikern även kunna förstå och använda sig av centrala begrepp i analysen av källmaterialet. De båda författarna förklarar att ”De historiska källorna kan aldrig själva förse oss med riktlinjer eller tillhandahålla kategorier för hur de ska analyseras.”²; dessa måste historikern alltså själv definiera.

I *Walden* beskrivs ett liv i ensamhet, med naturen som det enda och främsta sällskapet. På många ställen i verket framkommer det även att just ensamhet, enligt Thoreau, faktiskt är att föredra framför sällskap: ”I love being alone. I never found the companion that was so companionable as solitude. We are for the most part more lonely when we go abroad among men than when we stay in our chambers. A man thinking or working is always alone, let him be where he will.”³, uttrycker han i kapitlet som han valt att kalla för ”Solitude”. Relevanta begrepp för min undersökning av *Walden*, blir därmed både det engelska *solitude*, och *lonely*. Jag väljer att översätta de båda till *ensamhet*, vilket är det begrepp som Handberg använder för både *solitude* och *lonely* i sin svenska översättning. Jag utgår från författarens begreppsanvändning och undersökningen kommer därför att göras med en förståelse för den innebörd av begreppen som Thoreau själv tillskriver dem.

Endast genom att leva ett liv i ensamhet, kan man finna ett liv i medvetenhet, menar Thoreau. Han använder begreppet *deliberately* för att beskriva hur ett människoliv bör föras i samklang med och inspirerat av naturen: ”Let us spend one day as deliberately as Nature, and not be thrown off the track by every nutshell and mosquito's wing that falls on the rails.”⁴ För enkelhetens skull vänder jag mig åter till Handbergs översättning och *medvetenhet*, blir på samma vis som *ensamhet* också centralt för undersökningen. Även det är ett begrepp som Thoreau själv använder i sitt verk, och bör därför tolkas enligt författarens avsikt.

1.5 Teori och metod

Detta arbete syftar till att utläsa vad Thoreau uttrycker vad gäller sina känslor för naturen, och därför kommer mitt tillvägagångssätt att vara av textanalytisk karaktär. Analysen kommer att inbegripa verket *Walden* som, tillsammans med de dagböcker han förde under sin vistelse vid tjärnen, utgör primärkällorna för undersökningen. Jag har för avsikt att ur materialet identifiera

² Josephson, Peter & Lundgren, Frans, *Historia som kunskapsform* (Lund: Studentlitteratur, 2014) s.82

³ Thoreau, Henry David, *Walden*, s.133

⁴ Ibid, s.95

olika känslolägen, naturtyper och situationer som Thoreau beskriver, för att sedan försöka se samband mellan dessa.

Vad som definierar eller utgör en känsla är något som historiens lärda länge har brottats med. Historikern Jan Plamper skriver i *The History of Emotions* (2015) om just *vilka* det är som har ställt sig denna fråga och förklarar att det i västvärlden, från antiken till omkring år 1860, har varit en angelägenhet som förbehållits filosofer och teologer. Från andra hälften av 1800-talet kom känslor däremot att främst intressera psykologin, för att från och med sent 1900-tal studeras företrädesvis inom neurovetenskapen.⁵

Idag är förståelsen för vad en känsla är till hög grad färgad av just neurovetenskapen, och det är således naturligt att dagens definition av känslor skiljer sig från vad man tidigare avsåg då man talade om fenomenet. Är det då rimligt att undersöka känslor med den ensidiga förståelse för företeelsen som vi har idag? Plamper uttrycker denna problematik, men förklarar att det ändå finns anledning att göra en enhetlig definition av känslor; delvis på grund av att känslor i många fall är etymologiskt kopplade, och delvis på grund av de många likheter som finns mellan de olika definitionerna. Plamper förklarar även att undersökningen behandlar känslor som ett meta-koncept, vars syfte är att försöka redogöra för känslornas historia, och mindre för de olika definitionerna.

En av de tidigaste nedtecknade definitionerna av känslor går att finna hos den inflytelserike tänkaren Aristoteles (384-322 f.v.t), i vad han beskriver som *pathos* (pl. *pathe*). Plamper hänvisar till ett citat ur Aristoteles' *The Art of Rethoric*, i vilket en definition ges: "The emotions are all those affections which cause men to change their opinion in regard to their judgements, and are accompanied by pleasure and pain; such as anger, pity, fear, and alla similar emotions and their contraries."⁶. Denna passage har tolkats på olika sätt; vissa menar att denna text är otypisk för Aristoteles och enbart bör förstås i dess retoriska kontext; andra vill mena att den faktiskt är ett mycket bra exempel på både aristotelisk känsloteori och den generella samtidens tankar kring känslor. Den allmänna uppfattningen kring känslor (under perioden 500-336 f.v.t) var just att dessa var reaktioner på handlingar, eller situationer som uppkom ur handlingar, med förmåga att påverka en eller flera individers "relativa status", förklarar Plamper.⁷ Känslor var alltså enligt Aristoteles något internt som uppkom beroende på olika situationer som människan ställdes inför. Begreppet *Pathe* användes först utav Platon för att beskriva de olika omständigheter som han och hans lärjunge själva skapade; alltså situationer som de själva styrde över. Denna tanke om känslor som

⁵ Plamper, Jan, *The History of Emotions*, 2015, Oxford University Press, Oxford. s. 9f

⁶ Aristoteles (översatt John Henry Freese), *The Art of Rhetoric*, 1926, Harvard University Press, s.173

⁷ Plamper, *The History of Emotions*, 2015, s.13

ett internt fenomen hade dock inte alltid varit den allmängiltiga: ”Homer’s literary figures saw themselves as more or less helpless in the face of the power of feelings’, and the pre-Socratic philosophers also defined emotions as something that was external, and not something produced within men themselves”⁸, förklarar Plamper.

I bok II av *The Art of Rhetoric* redogör Aristoteles för de olika känslor vilka han menar finns hos människan. Den första han definierar är *ilska* (anger): ”Let us then define anger as a longing, accompanied with pain, for a real or apparent revenge for a real or apparent slight, affecting a man himself or one of his friends, when such a slight is undeserved.”⁹ Ilska orsakas alltså av ett obefogat ringaktande gentemot individen själv eller dennes vänner, och tar sig uttryck som en impuls för hämnd. Motsatsen till känslan av ilska är vad Aristoteles kallar för *mildhet* (mildness). Mildheten är vad som tar över människan när ilskan lämnar henne, förklarar han.¹⁰

Kärlek (love) är nästa känsla som Aristoteles definierar: ”Let loving, then, be defined as wishing for anyone the things which we believe to be good, for his sake but not for our own, and procuring them for him as far as lies in our power.”¹¹ Motsatsen till kärlek är *fiendskap* (enmity) vilken uppkommer till följd utav ilska, illvilja och förtal.¹²

”Let fear be defined as a painful or troubled feeling caused by the impression of an imminent evil that causes destruction or pain [...]”¹³, skriver Aristoteles och presenterar därmed en femte känsla; *rädsla* (fear). *Förtroende* (confidence) är rädslans motsats. Känslan av förtroende uttrycker hoppet för att orsaken till rädsla antingen ligger långt bort i tid och rum, eller är obefintlig.¹⁴ *Skam* (shame) är nästa känsla som Aristoteles presenterar. Denna karaktäriseras av smärta eller oro till följd utav förflutna, framtida eller nutida ogärningar som på något sätt har bringat vanära över individen själv, eller över någon som denne bryr sig om. *Skamlöshet* (shamelessness) uppkommer under samma omständigheter, men då hos en individ som är likgiltig till ’ogärningarna’.¹⁵

”Let it then be taken to be the feeling in accordance with which one who has it is said to render a service to one who needs it, not in return for something nor in the interest of him who renders it,

⁸ Ibid, s.14

⁹ Aristoteles, *The Art of Rhetoric*, 1926, s.174

¹⁰ Ibid, s.185

¹¹ Ibid, s.193

¹² Ibid, s.199ff

¹³ Ibid, s.201

¹⁴ Ibid, s.205ff

¹⁵ Ibid, s.211ff

but in that of the recipient.”¹⁶; vad Aristoteles talar om är *välwillighet* (benevolence), känslan av att göra gott utan att förvänta sig något gott tillbaks. I relation till välwillighet tar han upp känslan av *medlidande* (pity) Medlidande känner man som en sorts smärta vid synen av hur smärtsam eller dödlig ondska drabbar någon som inte har gjort sig förtjänt av denna. Likaså kan man även känna smärta vid åsynen av oförtjänt lycka, förklarar han vidare. Denna känsla kallar han för *indignation*.¹⁷ De båda känslorna liknar varandra i mycket då de infinner sig vid synen av orättvisa, må det vara vid synen utav oförtjänt smärta eller oförtjänt lycka.

Den tolfte känslan som Aristoteles listar är *avundsjuka* (envy). Denna karaktäriseras utav en känsla av smärta vid synen av en jämlikes lycka. Smärtan infinner sig inte på grund utav att man åtrår någonting, utan på grund av att någon annan har det.¹⁸ Snarlik känslan av avundsjuka, är vad Aristoteles presenterar som *tävlan* (emulation). Denna tar sig uttryck genom en smärta som riktas endast mot individer med likheter, eller med samma förutsättningar som oss själva.¹⁹ Den fjortonde, och sista, känslan som Aristoteles listar är *förakt* (contempt)– tävlans antites.

På 1870-talet presenterar den välkände forskaren Charles Darwin i sitt verk *The Expression of the Emotions in Man and Animals* (1872) en rad nya känslor. Han kategoriserar in dem i olika grupper med avsikt att visa på en skillnad i känslolivet mellan djur och människor. Enligt Darwin utgörs de mänskliga känslorna av följande kategorier kapitelvis indelade: kap VI; *suffering, weeping*. Kap VII; *low spirits, anxiety, grief, dejection, despair*. Kap VIII; *joy, high spirits, love, tender feelings, devotion*. Kap IX; *reflection, meditation, ill-temper, sulkiness, determination*. Kap X; *hatred, anger*. Kap XI; *disdain, contempt, disgust, guilt, pride, helplessness, patience, affirmation, negation*. Kap XII; *surprise, astonishment, fear, horror*. Kap XIII; *self-attention, shame, shyness, modesty, blushing*.²⁰ Sammanlagt presenteras i verket 37 olika känslobegrepp i 8 olika kategorier. Av de känslor som Darwin presenterar går några att härleda till den aristoteliska känsloteorin; *anger, love* och *fear* är känslor som de båda presenterar.

Min avsikt är inte att helt och hållet förhålla mig till de två ovanstående känsloteorierna, utan snarare att hämta inspiration från dessa för att applicera på mitt arbete. Genom att i *Walden* söka på varje känslobegrepp har jag kunnat välja ut de begrepp som är relevanta att förhålla mig till i min

¹⁶ Ibid, s.221

¹⁷ Ibid, s.231

¹⁸ Ibid, s.239

¹⁹ Ibid, s.243

²⁰ Darwin, Charles. *The Expression of the Emotions in Man and Animals*. 1872. London: John Murray, Albemarle Street. s. ivf

analys. De känslbegrepp som går att finna i *Walden* är således de begrepp som Thoreau själv har använt sig utav. Genom att använda mig av denna metod, blir urvalsprocessen således naturlig och relevant, och jag tvingas inte själv ta ställning till vilka känslbegrepp som ska användas i analysen. Efter sökningarna har följande begrepp använts i *Walden*; *pity, shame, fear, love, pain, suffer, anxious, grief, joy, sad, tender, devote, determined, disgust, guilt, pride/proud, surprise* och *astonish*. Således stämmer Thoreaus känslbegrepp in på vad både Aristoteles och Darwin presenterar, vilket gör de båda till rimliga inspirationskällor.

1.6 Forskningsläge

Det har sedan Thoreaus död forskats kring- och skrivits mycket om honom och hans publikationer. Nästan varje år publiceras nya artiklar, böcker och recensioner som berör hans liv och verk. Intresset tycks alltid ha varit stort för den amerikanske tänkaren, och han förefaller alltid vara aktuell – både inom den akademiska världen och i samhället i stort. Denna ständiga relevans som Thoreau tycks inneha, gör honom och hans verk mycket intressanta.

Litteraturprofessorn Lawrence Buell är en av många som har undersökt Thoreau och hans texter. I sitt verk *The Environmental Imagination* (1995), skriver han om hur det med den aktuella miljökrisen också har tillkommit en fantasikris. Detta skapar ett behov av att finna nya vägar till att förstå naturen och människans relation till den.²¹ Buell menar att estetik kan påverka förändringar av miljön. Han hänvisar till olika skrifter, och hur de med sin förmåga att beröra läsaren, har påverkat eller stoppat detta. Ett exempel på hur litteratur påverkat naturbevarandet är skogarna kring Waldentjärnen i Concord. Dessa förklarar Buell, har givit upphov till en rättslig debatt då många efter att ha läst Thoreau och hans kända verk betraktar marken där han vistades som helig; och därför inte borde vara föremål för förändring.²² Det är just Thoreau och hans sätt att redogöra för natur, som Buell uppehåller sig vid: ”For no other writer in the literary history of Americas dominant subculture comes closer than he to standing for nature in both the scholarly and the popular mind”²³. Han finner i *Walden* en strävan för miljömedvetenhet och ett ypperligt exempel på hur amerikansk naturskrivning har påverkat relationen mellan fantasi och miljö. Således är det förmågan att kunna tänka och fantisera kring miljö, och hur dessa tankar har speglats i några av de mest kända naturförfattarnas verk som intresserar Buell. Främst är det författarnas texter och hur

²¹ Buell, Lawrence. *The Environmental Imagination: Thoreau, Nature Writing, and the formation of American Culture*. 1995. The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts. s.2

²² Ibid, s.3

²³ Ibid, s.2

dessa kom att påverka den allmänna miljösynen som Buell inspireras av då han söker ett nytt sätt att förmedla relationen mellan den mänskliga fantasin och miljötankandet, för att passa in i den nutida debatten.

Ett annat verk som också tar upp naturskildring i amerikansk litteratur är *Seeking Awareness in American Nature Writing* (1992) av Scott Slovic, professor i engelska. Slovic har i denna presenterat en undersökning av hur Henry David Thoreau, tillsammans med fem andra amerikanska naturförfattare; Annie Dillard, Edward Abbey, Wendell Berry och Barry Lopez, har låtit naturen verkat som inspirationskälla.

Slovics intresse ligger i hur naturen har påverkat de olika författarna och således hur man i deras verk kan utläsa de psykologiska effekter som naturen hade på dem och deras medvetenhet. Han förklarar: "My goal in this study is to illuminate the purposes and processes of "paying attention" in American nature writing since Thoreau."²⁴ Vidare förklarar han att han, genom att med utgångspunkt i Thoreaus journaler, kan visa på en relation mellan den mänskliga hjärnan och den naturliga världen. "Thoreau's Journal marks the obvious starting point of this psychological tradition in American nature writing because it records the author's empirical scrutiny of his own internal responses to the world."²⁵

Således ligger både Buells och Slovics undersökningar nära till vad jag i mitt arbete önskar redogöra för; skildring av känslor i Thoreaus *Walden*. Min avsikt är dock inte att undersöka Thoreau som den politiska figur han är för Buell – med texter vars krafter är starka nog att påverka. Inte heller önskar jag undersöka Thoreau med avsikt att visa på naturens psykologiska effekter, så som Slovic har gjort. Jag önskar istället närma mig honom som en individ vars känslor för naturen är avgörande för ett liv i medvetenhet. Jag önskar undersöka och redogöra för hur Thoreau beskriver de olika fenomen han upplevde då han vistades vid Waldentjärnen. Framförallt vill jag undersöka hur han beskriver att han känner när han ställs inför dessa. Jag vill alltså närma mig de känslor Thoreau uttrycker när han redogör för naturen, då jag vill mena att känslorna är en väg till att förstå Thoreau och hans relation till naturen.

1.7 Avgränsningar

Att arbeta med en individ som Henry David Thoreau, med sitt liv och sina verk som stora inspiratörer och influenser till den efterkommande världen, kan tyckas både problematiskt och

²⁴ Slovic, Scott. *Seeking Awareness in American Nature Writing: Henry Thoreau, Annie Dillard, Edward Abbey, Wendell Berry, Barry Lopez*. 1992. University of Utah Press. s.17

²⁵ Slovic, *Seeking Awareness in American Nature Writing*, 1992, s.17f

svårhanterligt. Den litteratur som författaren själv producerat, och all forskning som bedrivits kring honom och hans verk, har tillsammans skapat ett enormt källmaterial. Mot denna bakgrund kan det förefalla svårt att skilja ut en viss del av materialet som man anser lämpar sig bäst för en undersökning. För att studera individen Thoreaus känslor, skulle man behöva vända sig till större delen av hans verk, samt dagböckerna i dess alla volymer. Detta skulle ha varit ett arbete med alldeles för stor omfattning för en undersökning som denna. Därför väljer jag att avgränsa arbetet till en skildring av en viss händelse i Thoreaus liv; experimentet vid Waldentjärnen mellan år 1845-1847. Således begränsar jag undersökningen både i tid, och i vilket material jag kan förhålla mig till.

2. Den Amerikanska Transcendentalismen

I December år 1841 skall det ha hållits en intressant föreläsning i den amerikanska staden Boston, Massachusetts. I det vackra Masonic Temple kunde man då lyssna till ett föredrag om de tankar och åsikter som – den då relativt okände – Ralph Waldo Emerson (1803-1882) uttryckte, vad beträffar människans liv och livsföring. Föreläsningen kallade han *The Transcendentalist*.

Transcendentalismen uppstod som en rörelse i Amerika under 1830-talet. I dess begynnelse utgjordes den av en grupp individer som tillsammans motsatte sig nationens växande materialism och inskränkthet. Med inspiration hämtad från flera håll i Europa och Asien, önskade Transcendentalisterna finna lösningar till de ekonomiska, religiösa och politiska problem som tyngde 1800-talets Amerika och dess invånare. En fullständig definition av transcendentalismen är svår att finna. Emerson var den enda av rörelsens aktiva medlemmarna som faktiskt försökte uttrycka en precisering; ändå ger han i sin föreläsning från 1841 två olika definitioner: ”What is popularly called Transcendentalism among us, is Idealism; Idealism as it appears in 1842.”. Vidare menar han: ”Transcendentalism is the Saturnalia or excess of Faith.”²⁶ Transcendentalismen är svårdefinierad, och har på grund av sin oorganiserade och icke-monolitiska karaktär länge besvärat de lärda. Det finns inte heller några tydliga kategorier att placera de amerikanska transcendentalisterna i; några var utbildade, andra var självlärda; många var män, men några var kvinnor. Vad som likväl förenade dessa människor och skapade den transcendentalistiska tillhörigheten, var drivkraften att leva ett ändamålsenligt liv. De träffades, läste varandras verk och

²⁶ *The Oxford Handbook of Transcendentalism*, 2010, s. xxiii

deltog i seminarier; ofta var de oense, men tillsammans närmade dem sig ett gemensamt förhållningssätt till livet.²⁷

En tydlig inspiratör för transcendentalisterna, finner man i den preussiske Immanuel Kants filosofi. Gruppen förkastade den trosuppfattning som presenterades av den för tiden mycket välkände John Locke; den att människan skulle födas som ”ett oskrivet blad” (*tabula rasa*) och att lärdom endast gick att erhålla genom erfarenhet. Istället intog de Kants idealism och rationalism, och tanken om att vissa fundamentala kunskaper redan fanns inom människan, helt oberoende av individens erfarenheter. Brittisk upplysningsfilosofi, som hittills hade fått inspirera de amerikanska tänkarna, byttes hos transcendentalisterna ut mot den nya filosofi som presenterades i europeisk litteratur.²⁸ Även deras metafysiska förhållningssätt skilde sig från tidens gängse idéer; de menade att Gud och andlighet fanns inom varje människa och överallt runtomkring henne, snarare än att Guds position låg utanför människans kunskap och förnimmelseförmåga.²⁹

I *The Oxford Handbook of Transcendentalism* (2010) går det att läsa att transcendentalisterna – som det kan framstå – inte förkastade upplysningsidealerna, snarare fångade de upp de tankar som uttrycktes vad gäller vetenskapliga teorier och experiment, och vidareutvecklade och omformade dessa:

They did not reject but redefined Enlightenment ideals of scientific experimentation, following the latest scientific theories, which sought not only to understand the phenomena of nature through empirical investigation and sensory experience but also to discover behind the screen of appearances nature’s underlying truths, its laws or principles.³⁰

De menade att naturen var bärare av information och lärdom som människan, endast genom att vistas i den och därigenom lära sig att sympatisera med den, kunde lära sig av. I naturen gick det att finna de naturliga sanningar, lagar och principer som människan så länge letat efter, och själva försökt konstruera i sina samhällen. Transcendentalisterna menade alltså att dessa naturliga sanningar inte gick att finna i det himmelska riket, som man så länge trott, de fanns på betydligt närmare håll – i, och runt omkring oss.

²⁷ Ibid, s. xxiv

²⁸ Robin Grey, *The Oxford Handbook of Transcendentalism*, 2010, s. 9

²⁹ *The Oxford Handbook of Transcendentalism*, 2010, s. xxiv

³⁰ Ibid, s. xxiv-xxv

2.1 Boston

Från år 1820 fram till det amerikanska inbördeskrigets början växte Bostons invånarantal från 43,000 till 180,000 bosatta. Med den hastiga urbaniseringen tillkom stora glapp mellan invånarnas levnadsstandard. Boston, menade man, utgjordes av ett mindre antal mycket välbärgade och inflytelserika familjer med ett fast grepp om stadens arbetare och fattiga. Staden växte med en sådan hast att en rimlig stadsplanering inte hanns med, vilket resulterade i att en överbefolkad, fattig slum kom att omgärda den mycket rika stadskärnan. I de fattiga kvarteren härjade sjukdomar och kriminalitet, och man kompenserade för detta genom att konsumera allt mer.³¹

Professor Lance Newman förklarar i *The Oxford Handbook of Transcendentalism* (2010) att de fattigas desperation och överkonsumtion, tillsammans med Bostonelitens likgiltighet var, enligt transcendentalisterna, båda symptom på en allt mer snabbväxande folksjukdom; ett distanserade från naturen. Genom att kombinera sina egna idéer kring religion, filosofi och estetik, hoppades Transcendentalisterna kunna föreställa sig ett annat sätt att leva på som stod i direkt relation till naturens grundläggande lagar och principer.³²

Transcendentalismen kom, till följd utav sin och omvärldens utveckling, att alltmer behandla naturen som ett sätt att förstå människans liv och kultur, och deras utsatthet i det moderna dysfunktionella samhällena. Ralph Waldo Emerson ledde vägen, genom att säga upp sig sin pastorsposition i Boston Second Church år 1832 med anledningen: ”domestic affliction and personal infirmities.”³³ Han kom senare att uttrycka en ny förståelse för att den självkänedom och det medvetna livet som han och hans kamrater hade sökt, endast går att finna i naturens avskildhet. I hans essä *Nature* från 1836 går att läsa:

The current of the Universal Being circulate through me; I am part or particle of God. The name of the nearest friend sounds then foreign and accidental: to be brothers, to be acquaintances,—master or servant, is then a trifle and disturbance. In the wilderness, I find something more dear and connate than in streets or villages³⁴

Denna inriktning hos transcendentalisterna kom att influera rörelsen i Boston och dess närområden. Mot denna bakgrund kommer Henry David Thoreau att introduceras i gruppen och vidareutveckla

³¹ Lance Newman, *The Oxford Handbook of Transcendentalism*, 2010, s. 179f

³² Ibid, s.172, 180

³³ Ibid, s.173

³⁴ Emerson, Ralph Waldo, *Nature*, 1836, James Munro & Co. Cambridge Press: Metcalf, Torrey & Ballou, s.13

den transcendentalistiska synen på naturens inverkan på människan. Genom att själv ge sig ut och uppleva naturen i avskildhet visade han på det ultimata transcendentalistiska sättet att leva.

Emersons *Nature* kom samma år att verka som en av de främsta verken i grundandet av *The Transcendental Club*; en grupp unga människor som började träffas i september 1836 för att diskutera aktuella frågor gällande filosofi, litteratur och religion. Susan Belasco beskriver i kapitlet ”The Dial” i *The Oxford Handbook of Transcendentalism* om hur dessa individer träffades till följd av deras gemensamma intresse för att bryta mot de konventionella idéerna kring ämnena.

2.2 Ralph Waldo Emerson

Ralph Waldo Emerson föddes år 1803 i Boston, Massachusetts, son till Ruth Haskins och den unitariska prästen William Emerson. Familjen hade starka band till kyrkan och männen i släkten Emerson hade sedan dess uppkomst alltid varit präster; Ralph Waldo skulle komma att föra vidare denna tradition. Innan dess studerade han först vid Harvard College och senare Harvard Divinity School. Vid 23 års ålder fick han sin pastorslicens och två år senare arbetade han för Boston’s Second Church.

1829, samma år som han började sitt arbete vid kyrkan, gifte han sig med sin första kärlek – den 18 år gamla Ellen Louisa Tucker. Strax efter bröllopet blev Tucker sjuk i tuberkulos, och knappt två år senare miste Emerson sin fru till sjukdomen. I samband med detta kom hans tro att sättas på prov, och då den – som han själv uttryckte: ”corpse-cold Unitarianism and Immortality of Brattle Street and Boston” – inte längre gav honom den tröst han då behövde, sade han upp sin post vid Boston’s Second Church.³⁵ I denna sorgesamma period av sitt liv, påbörjade Emerson sin essä *Nature*, i vilken han, fylld av ilska och förtvivlan, uttryckte oenighet med den rationalism som hade präglat unitarianismen. Istället fann han sin tillflykt i spiritualismen och dess själva distans till materialitet och kroppslighet. Lance Newman förklarar: ”In nature the vulnerable self would disappear, along with its mundane loves and crushing sorrows”, och menar på att spiritualismen blev Emersons botemedel och räddning från sitt tvivel på kyrkan, och sorgen efter sin älskades bortgång.³⁶

År 1832 reste Emerson till Europa, där han mötte flera framstående författare; bland dessa Thomas Carlyle, Samuel Taylor Coleridge, John Stuart Mill och William Wordsworth. Ett år senare, inspirerad av sina möten och åter hemma i Boston, påbörjade han sin föreläsningsskarriär med *The Uses of Natural History* i vilken han uttryckte några av de idéer och åsikter som senare skulle gå att läsa i hans *Nature*. Han gifte sig på nytt år 1835, med den då 32 år gamla Plymouthinvånaren Lydia

³⁵ Lance Newman, *The Oxford Handbook of Transcendentalism*, 2010, s. 173

³⁶ Ibid.

Jackson och de båda flyttade, tillsammans med Emerson moder, in i ett hus i Concord som Emerson själv valde att kalla för "Bush".

Väl i Concord färdigställde han sin essä; *Nature*, som publicerades den 9:e september 1836. I essän uttrycker Emerson ett problem – det att människans förhållande till den materiella världen distraherar henne från att se och uppskatta naturens skönhet och gudomlighet. För att kunna återvända till naturen, vilken människan är sprungen ur och anpassad för, måste hon enligt Emerson var åtskild från de distraktioner som samhället ålägger henne. Endast genom ensamhet kan man åter finna och uppskatta naturen. "To go into solitude, a man must retire as much from his chamber as from society. I am not solitary whilst I read and write, though nobody is with me. But if a man would be alone, let him look at the stars."³⁷; skriver han i det inledande kapitlet "Nature" av essän med samma namn. I nästa kapitel, "Commodity" förklarar han naturens gudomlighet och hur den samspelar med- och gynnar människan och hennes sinnen:

Nature, in its ministry to man, is not only the material, but is also the process and the result. All the parts incessantly work into each other's hands for the profit of man. The wind sows the seed; the sun evaporates the sea; the wind blows the vapor to the field; the ice, on the other side of the planet, condenses rain on this; the rain feeds the plant; the plant feeds the animal; and thus the endless circulations of the divine charity nourish man.³⁸

Som boende i Concord mötte Emerson individer som delade hans tankar om människans relation till naturen. Några av dessa skulle komma att utgöra medlemmarna i *The Transcendental Club*; Frederic Henry Helge, George Putnam och George Ripley blev tillsammans med Emerson dess grundare. Följande år erbjöd gruppen även kvinnor att delta, och Elizabeth Hoar, Sarah Ripley och Margaret Fuller bjöds in till ett av mötena; den sistnämnda kom med tiden att bli en av transcendentalismens mest betydelsefulla figurer. Det var också i Concord som Emerson stiftade bekantskap med den unge Henry David Thoreau. Det är oklart exakt när och hur de båda träffades; Emerson hävdade att det var i samband med Thoreaus examen 1837, då hans svägerska Lucy Jackson Brown visade honom "Sic Vita" – kärlekspoesi skriven av Thoreau. Det kan även ha skett i samband med att Lucy visade honom ett av Thoreaus dagboksinslägg, i vilket Emerson kände igen sig själv, och således ville möta den unge mannen.³⁹

³⁷ Emerson, Ralph Waldo, *Nature*, 1836, s.9

³⁸ Ibid, s.16

³⁹ Dassow Walls, Laura. *Henry David Thoreau; A Life*. 2017. The University of Chicago Press. Chicago. s.86

Thoreau är däremot betydligt säkrare på när de först möttes; söndagen den 22:a oktober, år 1837 har han antecknat i sin första dagbok: ”’What are you doing now?’ he asked, ’Do you keep a journal?’ — So I make my first entry today”⁴⁰. Det råder få tvivel om att denne ’he’ skulle vara Emerson, menar Dassow Walls och förklarar att Thoreau, från och med den dagen, hade försetts med en interlokutör – en samtalspartner. Den livslånga relationen och dialogen mellan Emerson och Thoreau skulle tidvis vara vänskaplig och kärleksfull, såväl som fientlig och ilsken, men framförallt skulle deras relation vara avgörande för Thoreau som författare, och inte minst för *Walden*’s själva tillkomst. ”Thoreau’s creativity was realized not alone but in partnership, as Emerson fanned his creativity into genius.”⁴¹, förklarar Dassow Walls.

2.3 Henry David Thoreau

Henry David Thoreau föddes den 12:e Juli år 1817 i Concord Massachusetts, son till affärsmannen John Thoreau och hans fru, Cynthia Dunbar Thoreau. Förutom den unge Henry David, bestod familjen även av syskonen Helen, John Jr och Sophia.

Henry David föddes i Boston, men under hans tidiga år levde familjen under två omgångar i den lilla staden Chelmsford, Massachusetts, en plats som skulle komma att präglade den unge Thoreaus minne. Thoreau skulle se tillbaks på sina barndomsår i Chelmsford och minnas det stilla, klara vattnet och de höga tallarna. Under samma period, vid en visit hos den äldre ”Grandmother Jones”, ska familjen Thoreau även ha begett sig till Waldentjärnen. Dassow Walls förklarar att Thoreau i sin journal bestämde just denna tidpunkt – den första vistelsen vid Waldentjärnen – som begynnelsen på hans liv: ”Twenty three years since when I was 5 years old, I was brought from Boston to this pond, away in the country...That woodland vision for a long time made the drapery of my dreams.”⁴²

Naturvistelser spelade en stor roll för den unge Thoreau i hans uppväxt. Hans moder, Cynthia, ska ha haft ett stort intresse för naturen och dess djurliv, och tog vid flera tillfällen med sina barn ut för att lyssna till fågelläten, eller för promenader och picknickar. Det dröjde inte länge förrän unge Henry David började göra egna turer i naturen, antingen ensam eller tillsammans med sin bror, John. Dassow Walls förklarar hur Cynthia uppfattade sina barns naturintresse: ”When John and Henry came running into the house slamming the doors, I knew [...] that the boys would take their

⁴⁰ Thoreau, Henry David. *The Journal; 1837-1861*, Damion Searls (red), The New York Review of Books, Hudson Street, New York, 2009 s. 3

⁴¹ Dassow Walls, Laura. *Henry David Thoreau; A Life*. 2017. s.87

⁴² Ibid, s.37 (Kolla upp i Journal vol. 2)

luncheon and not be home till night, being off for Walden, Fairhaven Cliffs, Egg Rock or down the river.”⁴³

Vid 16 års ålder påbörjade Thoreau sina studier vid Harvard College, där han läste kurser i latin och grekiska, samt matematik, engelska, historia och filosofi. Läroplanen var strikt utformad och dagarna fylldes av studerande och arbete. Dassow Walls förklarar att Harvard, vid tiden då Thoreau studerade, befann sig i en svacka. Harvard var: ”[...] too aristocratic, expensive, and hidebound to attract the really interesting students from the lower and middle classes, and too resistant to reform.”, förklarar hon.⁴⁴ Inte heller var relationen mellan professorer och studenter bra. Dessa ansåg varandra vara naturliga fiender, och samtal mellan lärare och student var inte tillåtet. Detta gjorde dock att samhörigheten mellan studenterna blev allt starkare, och många vänskaper formades, vilket gav rum för ett stort idéutbyte.

Vid Harvard College kunde man, med mycket stark vilja, utföra sitt dagsarbete på några timmar, vilket skapade stort utrymme för egna aktiviteter. För Thoreau innebar detta att han kunde ägna sig åt vandring i naturen, för att studera fåglar eller leta efter nästen och ägg. I ett brev till en ung naturforskare ska Thoreau även ha redogjort för sina dagliga besök hos en vässla som bosatt sig i ett ihåligt äppelträd, förklarar Dassow Walls.⁴⁵

Efter examen 1837, fick han anställning vid ConCORDS grammar school. Denna kom dock inte att bli långvarig då han, efter att ha vägrat ge eleverna fysisk bestraffning, sade upp sig. Kort tid därefter började han arbeta på sin faders pennfabrik, vilket han gjorde fram till mitten av 1838 då han och hans broder John startade en liten skola i Concord, som de kallade för Concord Academy. Vid Concord Academy presenterade de båda bröderna en något progressiv läroplan. Bland annat gjordes vistelser i naturen och vandringar till en del av undervisningen. Skolan fick tragiskt nog läggas ner efter att John insjuknade i stelkramp år 1841.

Thoreau hade i samband med sin examen från Harvard College stiftat bekantskap med Bostonprofilen Ralph Waldo Emerson, och när han efter sin broders död stod arbetslös, kom Emerson att erbjuda honom en tjänst som hantlangare och barnpassare i sitt hushåll. Thoreau hade sedan länge betraktat sig själv som en skribent, men det var först efter flytten till ”Bush” som Thoreau, med hjälp av sin kamrat, kunde börja utveckla sitt författarskap.⁴⁶

⁴³ Ibid, s.44f

⁴⁴ Ibid, s.61

⁴⁵ Ibid

⁴⁶ http://thoreau.library.ucsb.edu/thoreau_life.html

Under sina år som student hade han tidigt börjat intresserat sig för Emerson och vad denne uttryckte vad beträffar människans relation till naturen. Han införskaffade under sina studieår ett eget exemplar av *Nature*, vilken han upprepade gånger återkom till, och kanske var det följande ord i Emersons essä som skulle komma att så det frö som senare skulle leda till den långa, ensamma vistelsen vid Waldentjärnen:

In the woods too, a man casts off his years, as the snake his slough, and at what period soever of life, is always a child. In the woods, is perpetual youth. Within these plantations of God, a decorum and sanctity reign, a perennial festival is dressed, and the guest sees not how he should tire of them in a thousand years. In the woods, we return to reason and faith. There I feel that nothing can befall me in life,—no disgrace, no calamity, (leaving me my eyes,) which nature cannot repair.⁴⁷

3. Känslopplevelser vid Waldentjärnen

Den 4:e Juli, år 1845 anlände Henry David Thoreau till den skogsstuga han låtit bygga på vännen Emersons mark, strax intill tjärnen Walden, i Concord, Massachusetts. Efter två nätter i avskildhet antecknade han i sin dagbok:

I wish to meet the facts of life- the vital facts, which where the phenomena or actuality the Gods meant to show us,—face to face. And so I came down here. Life! who knows what it is—what it does? If I am not quite right here I am less wrong than before— and now let us see what they will have.⁴⁸

Thoreau uttrycker i detta dagboksinslägg sin tanke om vad naturen kunde ge människan – ”I wish to meet the facts of life” – han ville uppleva det sanna livet och hans tillvägagångssätt var att försätta sig i ensamhet, att bosätta sig i skogen med naturen som sitt enda, och kanske viktigaste, sällskap. Med transcendentalismen och dess tanke om naturen som högsta väsen, kom han att ge uttryck för de känslor han upplevde då han befann sig i naturen. Många av hans känslouttryck har en nästan sakral betoning – ett arv från Emerson och hans kamrater, vars tidigare liv till stor del präglades av kyrkliga aktiviteter.

3.1 Introduktion

Yet I experienced sometimes that the most sweet and tender, the most innocent and encouraging society may be found in any natural object, even for the poor misanthrope and most melancholy man. There can be no very black melancholy to him who lives in the midst of nature and has his senses still. There was

⁴⁷ Emerson, Ralph Waldo, *Nature*, 1836, s.13

⁴⁸ The Journal, s.156

never yet such a storm but it was Æolian music to a healthy and innocent ear. Nothing can rightly compel a simple and brave man to a vulgar sadness. While I enjoy the friendship of the seasons I trust that nothing can make life a burden to me.⁴⁹

Ovanstående citat är hämtat från kapitlet *Solitude*, i vilket Thoreau redogör för det avskilda liv han levde efter att han hade bosatt sig i skogsstugan vid Waldentjärnen. Citatet är från en passage i vilken han beskriver hur ett regnoväder hindrat honom från att vistas i den bönodling han anlagt. Istället för att sörja över att han på grund av vädret tvingats vistas inomhus i sin stuga, väljer han att glädjas över regnet för att det ger näring åt hans odling, och således även åt honom.

I detta citat går det att urskilja känslobegreppen *tender*, *melancholy*, *(en)joy* och *sad(ness)*. Vad som framkommer är att de positiva känslobegreppen; *tender* och *(en)joy*, är de som faktiskt upplevs av författaren i den situation han redogör för, medans *melancholy* och *sad(ness)* används som de positiva känslornas motsatser. Kanske för att visa på hur naturen har påverkat hans känslor? Eller hur den skulle kunna påverka eventuella negativa sådana hos honom själv eller den tänkta läsaren.

Detta citat har jag valt att inleda analysen med, då det visar på flera olika känslobegrepp och hur dessa används för att upphöja naturens roll för känslolivet. Jag har i kommande analys valt att dela in Thoreaus känslouttryck i de olika situationer som han antingen befunnit sig i, eller redogjort för då han har använt sig utav ett eller flera känslobegrepp. Dessa kommer att utgöras av följande kategorier: *Inomhus*, *I- och om naturen*, *Möte med djur*, *Utnyttjande av djur*, *Ekonomi*, *Filosofi*, *Människomöten i skogen*, och *Samhälle*.

Det allmänna intrycket jag får av Thoreaus känslubeskrivningar är att de är av heterogen karaktär. Författaren uttrycker ett diversifierat känsloliv, där de enskilda känslorna alltså inte är kopplade till vissa bestämda situationer. Det går således inte att visa på ett tydligt samband mellan vissa specifika känslor och de situationer som han befinner sig i- eller redogör för. Vad som däremot går att säga är att vissa känslor är mer förekommande än andra; *love* ger han uttryck för i 13 olika passager, och *(en)joy* går att finna i sju känslubeskrivningar. Känslorna *tender* och *melancholy* uppträder i fyra passager vardera. *Fear* ger han uttryck för vid tre tillfällen, och *disgust*, *pity* och *sadness* går att finna i två känsloredogörelser vardera. De övriga känslorna: *terrified*, *shame*, *affection*, *pain*, *suffer*, *determined*, *proud* och *guilt* uppträder endast vid ett tillfälle var och en.

Det är således känslan *love* som gör sig tydligast uttryck i de känslouttryck som går att finna i *Walden*. Mest framträdande är denna känsla i kategorin som jag valt att kalla ”*I-och om naturen*”, i vilken den uppträder sju gånger.

⁴⁹ Walden, s.130

Nedan har jag valt ut exempel på citat som jag anser speglar det generella temat i *Walden* vad beträffar de känslor som karakteriserar de olika situationer han befinner sig i- eller redogör för. Citaten representerar alltså de känslor som är mest förekommande i hans verk. Detta för att visa på en generell uppfattning för vilka känslouttryck som är mest förekommande i respektive situation.

3.2 Inomhus

Följande citat har jag valt som exempel för denna situation, dels för att det uppvisar mer än en känsla, vilket bidrar till en bredare bild av de känslor han väljer att förmedla, och dels för att det ger en tydlig bild av vad Thoreau väljer att redogöra för då han befinner sig i denna situation:

I had three pieces of limestone on my desk, but I was terrified to find that they required to be dusted daily, when the furniture of my mind was all undusted still, and I threw them out the window in disgust. How, then, could I have a furnished house? I would rather sit in the open air, for no dust gathers on the grass, unless where man has broken ground.⁵⁰

Ovanstående citat är hämtat ur *Waldens* första kapitel – *Economy*, i vilket Thoreau diskuterar ägandeskap och hushåll. I detta använder han känslouttrycket *terrified* för att beskriva hur han känner gällande att hans stenar, som han plockat på sig vid sina vistelser i naturen, samlade damm där de låg på hans skrivbord. Uppfylld av en annan känsla – *disgust* – kastar han ut de dammiga stenarna ur sitt fönster för att låta dem ligga i det fria.

Jag vill mena att Thoreau ger uttryck för en känsla av avsmak vad gäller människans försök till att ”tygla” eller ”stänga in” naturen. Dessa tre stenar, som krävde daglig damning när de låg i stugan, kan tyckas vara av relativt liten betydelse för de flesta av människor. För Thoreau tycks de dock representera någonting mycket större. Detta framkommer i citatets avslutande mening, i vilken han förklarar hur gräset, och därmed naturen, aldrig kräver någon damning, med undantag för där människan satt sin fot.

I en annan passage beskriver han hur ett regnväder tvingar honom att vistas inomhus i sin stuga. Till skillnad från vad han uttryckte i föregående citat: ”I would rather sit in the open air, for no dust gathers on the grass, unless where man has broken ground”⁵¹, framkommer det i följande att han är tacksam för det skydd som stugan ger honom:

⁵⁰ Ibid, s.39f

⁵¹ Ibid, s.40

In those driving northeast rains which tried the village houses so, when the maids stood ready with mop and pail in front entries to keep the deluge out, I sat behind my door in my little house, which was all entry, and thoroughly enjoyed its protection.⁵²

Han använder *enjoy* för att beskriva den känsla som uppfyllt honom vid nämnda situation.

De båda citaten ger uttryck för verkets diversifierade karaktär vad gäller känslor kopplade till situationer, men ändå vill jag mena att en viss förståelse för Thoreaus relation till sina vistelser inomhus går att utläsa; stugans funktion är för honom enbart att ge det skydd som alla varelser naturligt söker då de utsätts för vädrets makter. Därmed blir det lika naturligt för honom att söka skydd under sitt tak som för skogens djurliv att söka skydd under trädkronorna. Det handlar alltså inte om en dubbelhet vad gäller de känslor han får utav att vistas inomhus. Jag får snarare intrycket av att Thoreau ser sin stuga som ett skydd mer än en mänsklig konstruktion uppförd för att stänga ute omgivningen.

3.3 I- och om naturen

Vid de tillfällena som Thoreau befinner sig i- eller redogör för naturen ger han uttryck för flest känslor. I denna kategori har jag kunnat urskilja 20 passager i vilka en eller flera känslor har formulerats. Av dessa är, till min föräning, *love* den känsla som förekommer vid flest tillfällen.

Nedan har jag valt ut ett citat i vilket författaren ger uttryck för just känslan *love*. Jag vill mena att det i detta citat tydligt går att utläsa vilken syn på naturen Thoreau hade, och hur naturen – med sin ständiga påminnelse om livets förgänglighet – påverkade författarens känslor. Känslouttrycket framgår inte förrän i citatets avslutande mening, men för att ge ett bredare sammanhang väljer jag att uppvisa passagen i dess helhet:

We can never have enough of nature. We must be refreshed by the sight of inexhaustible vigor, vast and titanic features, the sea-coast with its wrecks, the wilderness with its living and its decaying trees, the thunder-cloud, and the rain which lasts three weeks and produces freshets. We need to witness our own limits transgressed, and some life pasturing freely where we never wander. We are cheered when we observe the vulture feeding on the carrion which disgusts and disheartens us, and deriving health and strength from the repast. There was a dead horse in the hollow by the path to my house, which compelled me sometimes to go out of my way, especially in the night when the air was heavy, but the assurance it gave me of the strong appetite and inviolable health of Nature was my compensation for this. I love to see that Nature is so rife with life that myriads can be afforded to be sacrificed and suffered to prey on one another; that tender organizations can be so serenely squashed out of existence like pulp,— tadpoles

⁵² Ibid, s. 131

which herons gobble up, and tortoises and toads run over in the road; and that sometimes it has rained flesh and blood!⁵³

Vad som tydligt framgår är hur Thoreau väljer att se på döden. Istället för att, som i de mänskliga samhällena, låta döden vara något som sker och tas om hand bakom stängda dörrar, är döden i naturen något okonstlat, och något som sker öppet. Jag vill mena att Thoreau, med känslouttrycket *love*, här vill förmedla en sorts kärlek för denna naturens uppriktighet vad gäller närheten till döden. Detta livets kretslopp tycks för honom vara något som människan bör utsätta sig för och beskåda för att komma närmare naturen. Han förklarar att åsynen av naturens dödlighet är uppfriskande för oss, och att vi med anledning av denna ständiga närhet till döden, således kan se våra egna gränser mer klart. Denna närhet till döden bidrar med en större förståelse för livets flyktighet och har på så vis inflytande över hur vi lever våra liv i nuet.

Också i en annan passage redogör han för vikten av att leva i nuet:

I did not read books the first summer; I hoed beans. Nay, I often did better than this. There were times when I could not afford to sacrifice the bloom of the present moment to any work, whether of the head or hands. I love a broad margin to my life.⁵⁴

I citatets avslutande mening använder han återigen känslouttrycket *love*; denna gång för att beskriva hur den livsstil han valt får honom att känna. Han älskar att kunna lägga både kroppsligt arbete och intellektuellt intresse åt sidan för att befinna sig i den nuvarande stunden med naturen som sitt enda sällskap och sin enda distraktion.

De båda citaten representerar den känsla som Thoreau önskar förmedla då han befinner sig i- eller redogör för naturen – *love* – kärlek. Författarens kärlek till naturen är svår att undgå då den görs tydlig genom hela verket. I denna kategori blir den dock ännu tydligare och kan understödjas med klara citat. Det görs även klart att denna känsla av ren kärlek till naturen, även med dess ständiga påminnelse om livets dödlighet, är något som Thoreau menar att man endast kan erhålla genom att vistas i naturen och befinna sig i- och leva i varje ögonblick.

3.4 Möte med djur

Följande citat är hämtat från en passage i vilken Thoreau beskriver de skogsdjur som ibland besökte honom då han befann sig i sin bostad. I just detta citat redogör han för de harar som han tidvis stötte på eller kunde betrakta från sitt fönster:

⁵³ Ibid, s.301f

⁵⁴ Ibid, s.110

Sometimes in the twilight I alternately lost and recovered sight of one sitting motionless under my window. When I opened my door in the evening, off they would go with a squeak and a bounce. Near at hand they only excited my pity. One evening one sat by my door two paces from me, at first trembling with fear, yet unwilling to move; a poor wee thing, lean and bony, with ragged ears and sharp nose, scant tail and slender paws. It looked as if Nature no longer contained the breed of nobler bloods, but stood on her last toes. Its large eyes appeared young and unhealthy, almost dropsical. I took a step, and lo, away it scud with an elastic spring over the snow-crust, straightening its body and its limbs into graceful length, and soon put the forest between me and itself, —the wild free venison, asserting its vigor and the dignity of Nature. Not without reason was its slenderness. Such then was its nature.⁵⁵

I detta citat använder Thoreau känslobegreppet *pity* för att beskriva den känsla som åsynen av dessa skogsdjur väckte hos honom. Han beskriver ett av djuren, ”en arm stackare”, med benig och darrande kropp där den satt bara en liten bit från Thoreaus ytterdörr. Han beskriver sin syn av det – vad han själv vill mena – osunda, ovårdade djuret och förklarar att det nästan verkar som att den annars så sköna naturen hade försummat denna varelse. Men så, när Thoreau närmade sig den stackars haren, blev den skrämnd och hoppade iväg med sin graciösa kropp, som han själv väljer att beskriva det. ”Not without reason was its slenderness”, förklarar han, då han nu fått bevittna haren i dess flykt.

Med dessa ord vill jag tro att Thoreau önskade förmedla en förståelse för att varelsens beniga, smala kropp var ett resultat av naturen själv. Han förstod att djuret skulle se ut just på det viset, att det var naturens avsikt då en snabb flykt var nödvändig för detta villebråd. ”Such then was nature”, skriver han i passagens avslutande mening; sådan var naturen – komplex och till viss del skenhelig, men med tydliga intentioner. I naturen sker allt enligt ett syfte, och trots att det vid första anblick inte verkar se så ut, så finns det en mening bakom varje företeelse, om så än vara hur ett träd växer eller hur en hares kropp är formad.

Trots att Thoreau i följande passage inte ger uttryck för ett känslobegrepp, vill jag ändå inkludera detta citat i denna kategori då jag anser att det tydligt visar på hans känslor vad beträffar naturens djurliv. I detta redogör han för hur en stor grupp getingar tog skydd i hans varma stuga under vintermånaderna vid waldentjärnen:

The wasps came by thousands to my lodge in October, as to winter quarters, and settled on my windows within and on the walls overhead, sometimes deterring visitors from entering. Each morning, when they were numbed with cold, I swept some of them out, but I did not trouble myself much to get rid of them; I even felt complimented by their regarding my house as a desirable shelter. They never molested me

⁵⁵ Ibid, s.270f

seriously, though they bedded with me; and they gradually disappeared, into what crevices I do not know, avoiding winter and unspeakable cold.⁵⁶

Det framgår i detta citat att Thoreau kände sig smickrad över att getingarna, dessa naturens varelser, valde just hans stuga för att bosätta sig i under den kalla vintern. Han förklarar att han varje morgon försökte fösa ut några av dem, men att han inte gjorde sig ett större bekymmer än så. Inte heller uttrycker han något besvär över det faktum att han delade både bostad och säng med insekterna. Jag vill tro att Thoreau kände sig hedrad över att något så naturligt som skogens insekter valde att bosätta sig i hans stuga. Kanske fick detta honom att känna sig närmre naturen själv och som att han, till följd av getingarnas inflyttning, accepterades av skogen och dess djurliv; att han accepterades av, och till följd av deras akt, också tillhörde naturen.

3.5 Utnyttjande av djur

I denna kategori har jag funnit två passager i vilka Thoreau presenterar känslouttryck i samband med att han talar om människans relation till djur; eller som jag ovan har valt att kalla det – människans utnyttjande av djur. I följande citat argumenterar Thoreau mot hur människan gör det stora misstaget att använda sig av- och utnyttja djurens arbetskraft:

I am wont to think that men are not so much the keepers of herds as herds are the keepers of men, the former are so much the freer. Men and oxen exchange work; but if we consider necessary work only, the oxen will be seen to have greatly the advantage, their farm is so much the larger. Man does some of his part of the exchange work in his six weeks of haying, and it is no boy's play. Certainly no nation that lived simply in all respects, that is, no nation of philosophers, would commit so great a blunder as to use the labor of animals. True, there never was and is not likely soon to be a nation of philosophers, nor am I certain it is desirable that there should be. However, I should never have broken a horse or bull and taken him to board for any work he might do for me, for fear I should become a horse-man or a herds-man merely; and if society seems to be the gainer by so doing, are we certain that what is one man's gain is not another's loss, and that the stable-boy has equal cause with his master to be satisfied? Granted that some public works would not have been constructed without this aid, and let man share the glory of such with the ox and horse; does it follow that he could not have accomplished works yet more worthy of himself in that case?⁵⁷

Det känslouttryck Thoreau använder sig av i detta citat är *fear*. Han förklarar att han aldrig skulle kunna införskaffa ett djur med syfte att använda sig av djurets arbetskraft, av rädsla för att då endast bli betraktad som en "horse-man" eller "herds-man". Thoreau förklarar att många av de stora och

⁵⁶ Ibid, s.234

⁵⁷ Ibid, s.58f

kända byggnationerna inte hade kunnat uppföras utan denna arbetskraft, och ifrågasätter hur det kommer sig att djuren inte tillåts dela den mänskliga äran som tillkommer med uppförandet av ett stort projekt. Han frågar sig därför om inte äran varit större och känts bättre om allt arbete hade gjorts av samma person som önskat låta uppföra själva byggnationen.

I följande citat redogör författaren för hur han tidvis ägnade sig åt fiske i tjärnen, och att han ibland fångade några stycken för att äta till middag. Vid ett tillfälle slaktade och åt han även ett murmeldjur, efter att han hade fångat ett som härjade i hans bönodling:

The next year I sometimes caught a mess of fish for my dinner, and once I went so far as to slaughter a woodchuck which ravaged my bean-field,— effect his transmigration, as a Tartar would say,— and devour him, partly for experiment's sake; but though it afforded me a momentary enjoyment, notwithstanding a musky flavor, I saw that the longest use would not make that a good practice, however it might seem to have your woodchucks ready dressed by the village butcher.⁵⁸

Känslobegreppet som han i samband med denna redogörelse använder sig av, är *enjoyment*. Han förklarar att slaktandet och ätandet av murmeldjuret gav honom en viss njutning, men bara för en liten stund då det lämnade honom med en ”myskartad smak”, och förklarar därefter att han inte vill slakta och äta murmeldjur igen. Jag vill mena att han med förklaringen att händelsen lämnade honom med en myskartad smak, inte bara hänvisar till hans smaklökar, utan också till hans moral. Trots att Thoreau ibland åt fisk, så var han inte positivt inställd till att äta – eller som det görs tydligt i föregående citat – använda sig av djur. Detta murmeldjur är det enda däggdjur som Thoreau åt vid sin vistelse, och i takt med att hans egna odlingar började ta sig, kom han att äta mindre fisk.

Att Thoreau ställer sig negativ till att äta djur stämmer överens med hans tankar och känslor kring naturen. Han kunde inte förmå sig att döda något av naturen sprunget, med enda syfte att göra honom själv mätt. Genom att observera hur och vad skogens djurliv åt, vill jag mena att Thoreau försökte likna dessa, och således antog han en köttfri kosthållning.

3.6 Ekonomi

Det går på flera ställen i *Walden* att läsa om pengar och Thoreaus tankar kring den ekonomiskt hetsiga värld han kom ifrån- och levde i, men endast i en passage använder författaren sig utav ett känslobegrepp i samband med ämnet:

⁵⁸ Ibid, s.61

Yes, I did eat \$8.74, all told; but I should not thus unblushingly publish my guilt, if I did not know that most of my readers were equally guilty with myself, and that their deeds would look no better in print.⁵⁹

Detta skriver han i bokens inledande kapitel – *Economy*. I detta kapitel redogör Thoreau för de utgifter och inkomster han hade i samband med flytten till Walden, och det visade sig att matkostnaderna blev högre än vad han förväntat sig. Känslobegreppet *guilt* tycks i sammanhanget syfte till den skuld han kände inför att inte ha lyckats leva ett helt och hållet självförsörjande liv i skogen, och därmed tvingats betala en ekonomisk summa för sin överlevnad. Genom att samtidigt förklara att många av hans landsmän och läsare antagligen själva lever enligt pengarnas lagar, tycks han vilja belysa dessa om att även de bör känna skuld över den makt som betalningsmedlet har över den västerländska människan.

Thoreaus syfte med sin tvååriga vistelse i skogarna kring Walden var att leva ett liv i samklang med naturen, ett liv i vilket pengar – ett mänskligt påfund – inte passade in. Ändå var han tvungen att använda sig av detta betalningsmedel, dels för att kunna låta bygga sin stuga, sitt skydd mot vädrets makter, och dels för att köpa den mat han behövde för att klara sig under den perioden innan han låtit anlägga de egna odlingarna. Ovanstående citat talar dock för att Thoreau ändå förstår den problematik som det egna användandet av pengar medför för att det självförsörjande livet vid tjärnen skulle kunna vara möjligt. Jag vill mena att författaren, genom att redovisa de ekonomiska utgifterna som tillkom med flytten till skogen, önskade belysa hur alla västerländska människor blivit en naturlig del av det ekonomiska kretsloppet, och således även hur svårt det är att bryta sig loss från det.

3.7 *Filosofi*

Denna kategori har jag valt att kalla för filosofi då jag vill mena att de åsikter som Thoreau uttrycker är av filosofisk eller reflekterande karaktär. I denna har jag funnit att författaren i följande citat ger uttryck för ett känslobegrepp i samband med sina tankar om människan. I detta skriver han om ensamhet:

I love to be alone. I never found the companion that was so companionable as solitude. We are for the most part more lonely when we go abroad among men than when we stay in our chambers. A man thinking or working is always alone, let him be where he will.⁶⁰

⁵⁹ Ibid, s.61

⁶⁰ Ibid, s.133

Thoreau uttrycker här känslobegreppet *love* i samband med att han skriver om ensamhet. Han förklarar att han inte finner något sällskap mer sällskapligt än just ensamhet, och vill mena att vi många gånger är mer ensamma när vi rör oss bland människor, än vad vi är när vi stannar i våra rum. I citatets avslutande mening förklarar han även att en människa som tänker eller arbetar, alltid är ensam, och att denne därför bör lämnas så. Att Thoreau anser att ensamhet och avskildhet är viktigt för att kunna leva ett medvetet liv, är något som belyses många gånger i verket. Det är dock endast i detta citat som han använder sig av ett känslouttryck i samband med sina reflektioner. Han uttrycker tydligt att han älskar att vara ensam – något som vistelsen vid waldentjärnen kan ses som det främsta beviset på. Han gör klart att han måste vara ensam för att kunna tänka och arbeta, och således för att kunna utveckla sig själv som människa för att därmed kunna leva ett fullständigt och medvetet liv, i samklang med naturen.

3.8 Människomöten i skogen

Thoreau stötte regelbundet på människor i skogarna kring waldentjärnen. Vissa var bara besökare som sökte frid i naturens lugn, medans andra arbetade och levde där hela- eller större delen av året. Trots att Thoreau redogjorde för dessa, hyfsat frekventa möten, har jag endast i följande passage funnit att han uttryckt känslobegrepp i samband med situationen. I detta redogör han för ett möte som han hade med en irländsk arbetare efter att denne fallit genom isen en kall vinterdag:

I was wont to pity the clumsy Irish laborers who cut ice on the pond, in such mean and ragged clothes, while I shivered in my more tidy and somewhat more fashionable garments, till, one bitter cold day, one who had slipped into the water came to my house to warm him, and I saw him strip off three pairs of pants and two pairs of stockings ere he got down to the skin, though they were dirty and ragged enough, it is true, and that he could afford to refuse the extra garments which I offered him, he had so many intra ones. This ducking was the very thing he needed. Then I began to pity myself, and I saw that it would be a greater charity to bestow on me a flannel shirt than a whole slop-shop on him.⁶¹

I citatets inledande mening använder Thoreau sig av känslobegreppet *pity* för att beskriva hur han kände då han såg de klumpiga irländarna arbeta på tjärnens is. Då han såg arbetarnas trasiga och ovårdade kläder rös han av kyla där han satt inne i sin stuga, iklädd sina egna hela, och lite finare, kläder. När mannen som fallit genom isen kom för att värma sig i Thoreaus stuga upptäckte han att mannen var klädd i många lager. Han förklarar att arbetarens alla klädlager både var smutsiga och

⁶¹ Ibid, s.76f

trasiga, men uttrycker en förståelse för varför mannen nekade de hela och torra ytterkläder som han erbjöds – han hade ju så många själv.

Med detta citat tycks Thoreau vilja redogöra för hur han blivit upplyst tack vare sitt möte med den irländske arbetaren. Han uttrycker hur han därefter började känna medlidande med sig själv, då han insåg att det hade varit en större välgörenhet att ge honom en extra skjorta än att erbjuda arbetaren en hel ”slop-shop”. Jag vill tro att Thoreau i denna situation kände att han ännu inte hade lärt sig hur han skulle hantera naturens makter. Den irländske arbetaren visste hur han skulle klä sig då han hade vistats ute på isen flera gånger innan. Thoreau, med sin bakgrund som stadsbo, åkte till tjärnen med de kläder han ägde – fina, moderiktiga, och väl anpassade för stadslivet, men mindre väl anpassade för en kall vinter i skogen. I citatets avslutande mening uttrycker han således den nya förståelse för naturen, som han erhållit efter händelsen.

3.9 Samhälle

Jag har valt att kalla denna kategori för *Samhälle* då jag anser att Thoreau i följande citat ger uttryck för känslor som i något avseende har med människan som samhällsvarelse att göra. I det citat som jag valt att uppvisa framgår hans åsikter och känslor kring samhället tydligast:

I delight to come to my bearings,— not walk in procession with pomp and parade, in a conspicuous place, but to walk even with the Builder of the universe, if I may, —not to live in this restless, nervous, bustling, trivial Nineteenth Century, but stand or sit thoughtfully while it goes by. What are men celebrating? They are all on a committee of arrangements, and hourly expect a speech from somebody. God is only the president of the day, and Webster is his orator. I love to weigh, to settle, to gravitate toward that which most strongly and rightfully attracts me;— not hang by the beam of the scale and try to weigh less,— not suppose a case, but take the case that is; to travel the only path I can, and that on which no power can resist me.⁶²

Känslouttrycket formuleras inte förrän i citatets avslutande mening, men redan i inledningen görs det klart vilken syn Thoreau har på samhället. Han uttrycker en önskan om att slippa behöva leva i det rastlösa, nervösa och triviala 1800-talet, för att istället få sitta och beskåda dess förbigående. ’Vad är det man firar?’, frågar han sig och beskriver hur befängt han tycker att samhället är. Med känslouttrycket *love*, förklarar han hur han älskar att dras till det som verkligen attraherar honom, istället för att göra det som han, enligt samhället och dess normer, kanske borde göra. ”to travel the only path I can, and that on which no power can resist me”, skriver han avslutningsvis.

⁶² Ibid, s.314f

4. Diskussion och slutsats

Det är inte svårt att förstå varför Henry David Thoreau räknas till en av det amerikanska 1800-talets främsta naturförfattare. Han speglar i sitt skrivande den naturintresserade samtidens ideal vad beträffar naturens roll för det mänskliga livet, och formulerar flera argument för varför ett distanserande till det hetsiga 1800-talets industrisamhälle är nödvändigt. Med sitt verk *Walden* (1854) har han fångat miljoners läsare världen över, och väckt en förståelse för hur naturen kan forma och påverka en människans liv och livsföring.

Efter att ha läst både Thoreau och Ralph Waldo Emerson, blir det för mig tydligt att Thoreau till stor del hämtat inspiration till sitt skrivande från sin nära vän, och hans kamrater i den transcendentalistiska rörelsen. Mycket av vad Thoreau uttrycker, vad beträffar naturens roll för känslolivet, går också att finna i Emersons verk. Även vad Thoreau väljer att diskutera i *Walden*, går att spåra till Emerson. Ett tydligt exempel på detta går att visa med citatet som jag använde mig av i kategorin *Filosofi*, i vilket Thoreau skriver om ensamhet: "I love to be alone. I never found the companion that was so companionable as solitude. We are for the most part more lonely when we go abroad among men than when we stay in our chambers. A man thinking or working is always alone, let him be where he will."⁶³ Jag vill jämföra detta med ett citat som är hämtat ur Emersons *Nature* (1836), vilket jag uppvisade tidigare i arbetet: "To go into solitude, a man must retire as much from his chamber as from society. I am not solitary whilst I read and write, though nobody is with me. But if a man would be alone, let him look at the stars."⁶⁴ De båda citaten är väldigt lika, både till utformning och innehåll. Jag anser inte detta vara underligt; Thoreau må sedan barnsben ha haft ett stort intresse för naturen, men det var tack vare sin vänskap med Emerson och sitt samröre med transcendentalisterna, som detta intresse kunde utvecklas till att bli någonting mer. Thoreau fick i många avseenden hjälp att utveckla detta intresse och sina texter som berörde ämnet. Utan Emerson skulle experimentet vid Waldentjärnen aldrig ha blivit av.

Med denna undersökning önskade jag söka svar på hur Henry David Thoreau, utifrån vistelsen vid tjärnen Walden, uttrycker sina känslor vad beträffar naturen, och hur han beskriver de naturfenomen han ställs inför, kontra fenomen skapade av människan, samt vilka känslor som går att utläsa i hans redogörelser över dessa. Jag vände mig därför till två av historiens mest framstående tänkare och författare; den antike tänkaren Aristoteles, samt vetenskapsmannen Charles Darwin, och vad dessa skrivit om de mänskliga känslorna. Utifrån deras texter; *The Art of Rhetoric*,

⁶³ Ibid, s.133

⁶⁴ Emerson, Ralph Waldo, *Nature*, 1836, s.9

samt *The Expression of Emotions in Man and Animals* (1872) har jag hämtat inspiration vad gäller de olika känslobegrepp de båda formulerar, för att sedan applicera dessa på Thoreaus verk.

Mitt inledande antagande var att det skulle gå att se tydliga kopplingar mellan dessa känslobegrepp och de olika situationerna som författaren befann sig i- eller redogjorde för då han använde sig av något känslobegrepp. Det visade sig dock att en sådan koppling inte var fullt möjlig. Redan i verkets inledning blir det tydligt vilken syn på- och känsla för naturen som Thoreau har; *Walden* präglas till stor del av författarens enorma kärlek för naturen och dess olika fenomen. Känslobegreppet *love* var främst förekommande i just de situationer i vilka han befann sig i- eller redogjorde för naturen, men *love* användes också i en oväntad situation – i kategorin som jag valde att kalla för *Samhälle*. Att Thoreau var negativ till denna mänskliga konstruktion är något som står klart efter att ha läst *Walden*. Trots att det, genom de citat som framställs i kategorin *Samhälle*, görs tydligt att han med känslobegreppet inte syftar till sina känslor för just samhället, blir det problematiskt att försöka visa på kopplingar mellan vilka känslobegrepp som används i respektive situation. Det skulle vara fel att enbart utgå ifrån vilka känslobegrepp som användes i de olika situationerna, utan att också ta hänsyn till i vilket sammanhang han formulerar dessa. För att använda det citat som jag valde att uppvisa i *Samhälle* som exempel, går det att utläsa att hans känsla för denna konstruktion är präglad av negativa åsikter, men ändå är *love* det enda känslobegrepp som går att finna i detta utdrag. Detta, därför att Thoreau i citatets avslutning skriver om hur han känner då han distanserar sig från samhället, och alltså inte hur han känner inför denna konstruktion.

Således är en sanningsenlig koppling mellan känslor och situationer inte fullt möjlig att göra i den form av undersökning som jag här har presenterat. Vad som däremot går att säga är att *love* är den känsla som uttryckes vid flest tillfällen, och oftast förekommande är detta känslobegrepp då författaren redogör för naturen och dess fenomen. Denna upptäckt är föga förvånande, men ändå visar dess ideliga upprepade förekomst på vilken inverkan naturen hade för Henry David Thoreau och hans känslor. Han var villig att lämna det liv som de flesta av hans samtida var så vana vid, för att bosätta sig helt ensam i naturen, och låta denna omfamna honom. Det står klart att denna metod, enligt Thoreau, var den enda som kunde hjälpa honom att finna ett liv i medvetenhet, och i harmoni med naturen.

Jag vill mena att våra liv till stor del formas utav vad vi känner för olika fenomen som vi genom livet stöter på. För Thoreau var de kärleksfulla känslorna till naturen de allra starkaste, och det var också dessa som drev honom till att genomföra experimentet vid waldentjärnen. Säkerligen finns det mycket att lära av denna man; det kan ju inte vara en tillfällighet att han efter sin död blivit en

av de mest lästa amerikanska författarna genom tiderna. Thoreaus arv lever i många avseende vidare också i vår tid. Intresset för naturen och människans förhållande till den upptar stora delar av dagens intresseområden. Människor söker sig till naturen för att finna ro från sin stressiga vardag, och för att, genom naturvistelsen, finna tillbaka till sig själva.

Litteraturförteckning

- Buell, Lawrence. *The Environmental Imagination: Thoreau, Nature Writing, and the formation of American Culture*. 1995. The Belknap Press of Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts.
- Darwin, Charles. *The Expression of the Emotions in Man and Animals*. 1872. London: John Murray, Albemarle Street.
- Dassow Walls, Laura. *Henry David Thoreau; A Life*. 2017. University of Chicago Press. Chicago.
- Emerson, Ralph Waldo. *Nature*. 1836, James Munro & Co. Cambridge Press: Metcalf, Torrey & Ballou.
- Florén, Anders & Ågren, Henrik. *Historiska undersökningar. Grunder i historisk teori, metod och framställningssätt*. 2006. andra uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Freese, John Henry, 1926, *Aristotle: The Art of Rhetoric*, London: William Heinmann, New York: G.P Putnam's Sons.
- Josephson, Peter & Lundgren, Frans. *Historia som kunskapsform*. 2014. Lund: Studentlitteratur.
- Levine, Joseph M. "Intellectual history as history", *Journal of the history of ideas*, vol. 66, nr 2 2005.
- Lance Newman, *The Oxford Handbook of Transcendentalism*, 2010, (Red. av Sandra Harbert Petrulionis, Laura Dassow Walls & Joel Myerson). Oxford University Press, Oxford.
- Plamper Jan, *The History of Emotions*, 2015, Oxford University Press, Oxford.

- Robin Grey, *The Oxford Handbook of Transcendentalism*, 2010, (Red. av Sandra Harbert Petrulionis, Laura Dassow Walls & Joel Myerson). Oxford University Press, Oxford.
- Slovic, Scott, *Seeking American Nature Writing: Henry*
- Susan Belasco, *The Oxford Handbook of Transcendentalism*, 2010, (Red. av Sandra Harbert Petrulionis, Laura Dassow Walls & Joel Myerson). Oxford University Press, Oxford.
- Thoreau, Henry David. *Walden; or, Life in the woods*, 1854, Peter Pauper Press, Mount Vernon, N.Y.
- Thoreau, Henry David. *The Journal 1837-1861*. Red. Damion Searls. The New York Review of Books, Hudson Street, New York, 2009.